

Intervju: Valentin Inzko, visoki predstavnik i specijalni predstavnik Evropske unije u BiH

Global: Prije pola godine na ovom istom mjestu sjedili smo i razgovarali o političkoj situaciji u BiH. Bili ste optimista tada, međutim, očigledno je da stvari ne idu nabolje. Zašto je po Vašoj ocjeni došlo do kompliciranja situacije? Ko snosi najveću odgovornost?

Valentin Inzko: U pravu ste kada kažete da stvari ne idu nabolje. Evropska unija i međunarodna zajednica su se veoma ozbiljno angažirali u BiH i to na najvišim nivoima, no – na žalost – nije bilo konstruktivnog odziva domaćih političkih lidera. Umjesto da se BiH, kao i ostale zemlje u regionu, kreće naprijed na putu ka evroatlantskim integracijama, BiH je u stanju stagnacije. Već odavno nismo vidjeli niti jednu reformu koja bi doprinijela efikasnosti i funkcionalnosti države. Prvi razlog za to su političke elite koje ne pokazuju spremnost za dogovor i gledaju previše kako će se održati na vlasti. Drugi razlog je systemske prirode – BiH je do neke mjere nefunkcionalna država, njena birokracija je skupa, a sa tako kompliciranim sustavom će teško raditi brže i krupne pomake na putu ka članstvu u EU. Baš zbog toga bi svim političarima u BiH trebalo biti u interesu da se urade systemske promjene, koje bi olakšale funkcioniranje države i reforme.

Problem u BiH je što političari često gledaju u prošlost umjesto da se okrenu budućnosti. Bave se referendumima umjesto zakonima koji bi ubrzali put BiH prema Evropskoj uniji. Mislim da je političarima ove zemlje premalo stalo do svojih građana. Kako drugačije protumačiti činjenicu da BiH ovoliko zaostaje u procesu vizne liberalizacije? Ako bi imali volje da naprave

što se od njih traži onda bi državljani BiH već putovali u članice EU bez viza. Međutim, umjesto toga, političari u ovoj zemlji energiju su usmjerili na traženje krivca za nastalu situaciju.

Global: Da li će na sjednici PIC-a, koja je u ovom mjesecu, biti donesene neke važnije odluke ili će se samo konstatirati da je međunarodna zajednica zabrinuta za stanje u BiH?

Valentin Inzko: Kao i uvijek, na sjednici Upravnog odbora Savjeta za provedbu mira bit će analizirana sveukupna situacija u BiH. Ne želim ići u detalje, ali mogu reći da će jedan od akcenata svakako biti na napretku, odnosno, nedostatku napretka u ispunjavanju programa «5 plus 2». Ispunjavanje tih uslova i ciljeva je prioritet i kada to uradi BiH će pokazati da je spremna za sljedeće korake u procesu evropskih integracija. Šta će biti zaključci PIC-a, ostaje da vidimo.

Ono što je poznato jesu očekivanja koja PIC ima od BiH u ovoj godini. Od bosanskohercegovačkih lidera se očekuje da postignu sporazume između vlada u vezi sa državnom imovinom i imovinom odbrambenih struktura. Takođe, BiH je potreban zakon kako bi mogla provesti popis stanovništva 2011. godine, u skladu sa relevantnim zahtjevima EU. I da podsjetim, PIC je u više navrata naglasio važnost usvajanja i sprovođenja strategije za provođenje Aneksa VII koja se odnosi na povratak.

Global: Najavili ste da domaći lideri vjerovatno neće biti pozvani na ovu sjednicu. Zašto?

Valentin Inzko: Tokom protekle sedmice imao sam niz sastanaka i konsultacija sa stranačkim liderima, upravo kao dio priprema za predstojeću sjednicu PIC-a, i stekao sam dojam da ne postoji dovoljno spremnosti za pomake tokom izborne godine – i izgleda dakle da će ova država izgubiti i četvrtu godinu.

Na sjednici PIC-a će biti prisutni institucionalni predstavnici države, članovi Vijeća ministara BiH i PIC će čuti od predstavnika institucija da li će i oni sjediti skrštenih ruku narednih devet mjeseci ili će pak uraditi nešto kako bi pokušali uvjeriti birače da bi trebali opet za njih glasati u oktobru. To će biti ujedno poruka da međunarodna zajednica podržava sve, ponavljam sve, institucije na državnom nivou.

Global: Šta je sa pričom o državnoj imovini? Obavili ste popis, ali konkretnih pomaka, dakle donošenja odgovarajućih zakona još uvijek nema?

Valentin Inzko: OHR je uradio popis imovine i to je bio jedini konkretan pomak oko državne imovine. Identificirali smo 979 jedinica državne imovine u BiH i 21 jedinicu u inostranstvu, ukupno 1000 jedinica, i taj je popis u decembru prošle godine dostavljen i Vijeću ministara BiH i ostalim nivoima vlasti. Oni su sada ti, dakle Vijeće ministara, vlade RS i Federacije BiH, te Vlada Brčko Distrikta, koji trebaju sjesti i dogovoriti se, postići sporazum o tome kako osigurati da svaki nivo vlasti ima u vlasništvu imovinu koja mu je potrebna da bi nesmetano obavljao svoje ustavne i zakonske nadležnosti.

Global: Zakon o referendumu u RS je usvojen. Prije nekoliko dana ste u Banja Luci izjavili da neće biti problema ukoliko to bude referendum u okviru RS. Šta to znači, možete li malo pojasniti?

Valentin Inzko: Ja sam u Banjoj Luci rekao da mi u međunarodnoj zajednici pravimo razliku između postojanja sadašnjeg zakona i samog referenduma. Sada, kad taj zakon postoji, detaljno ćemo ga analizirati i proučiti. Onda ćemo odlučiti ako, odnosno, kako reagirati. Konkretno, u Banjoj Luci sam želio reći da će biti važna i činjenica da li se Zakon o referendumu tiče kompetencije države i Dejtona ili samo kompetencije entiteta. Vlada RS ima obavezu da poštuje Dejtonski sporazum i odluke visokog predstavnika u cijelosti, tu nema nikakve dileme niti mogućnosti za skretanje.

Iako mislim da vlasti u RS pitanje referenduma koriste kao dio predizborne kampanje i ja i ostatak međunarodne zajednice smatramo da je ovo veoma ozbiljno pitanje. Oni koji su podržali i usvojili ovaj zakon krenuli su opasnim putem i olako shvataju Dejtonski sporazum koji je donio mir ovoj zemlji i svim njenim ljudima. Ako bi postavili pitanje o podržavanju Dejtonskog sporazuma, to bi za mene bio signal kako se političari igraju veoma ozbiljnim stvarima. U krajnjoj liniji, oni se igraju i sa samom Republikom Srpskom, jer bez Dejtona ona ne bi postojala. Trebaju dobro razmisliti o tome u

šta su se neodgovorni političari upustili.

Global: Pokrenuli ste novu rundu razgovora sa domaćim liderima. Šta možete zaključiti iz onoga što su Vam rekli?

Valentin Inzko: Ono što sam, na žalost, zaključio jeste da se neki stavovi uopšte nisu približili. Svi su više manje usmjereni na izbore. Ono što je potrebno jeste da lideri postignu međusobno razumijevanje u smislu onoga što treba uraditi odmah. Prije svega, vrijeme do izbora mora biti iskorišteno za izgradnju puta koji vodi evropskim integracijama Bosne i Hercegovine, a ne da se postavljaju prepreke na tom putu. Sve to je potrebno uraditi bez obzira na izbore!

Global: Kako Vi komentirate diplomatsku ofanzivu Turske koja povezuje Beograd i Sarajevo i pokušava time preuzeti ulogu lidera u regionu. Da li je to dobra stvar za ovu zemlju?

Valentin Inzko: Svaka inicijativa koja vodi BiH naprijed i koja pridonosi razumijevanju i pozitivnoj saradnji u regionu je dobro došla. Ja je izričito pozdravljam i podržavam velike napore ministra Ahmetu Davutoglua. Mislim da bi se tu našla i sinergija sa time šta radi Evropska unija sa BiH. Približavanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji doprinijet će stabilnosti na Zapadnom Balkanu. Države i njihovi političari provest će potrebne reforme, svoju energiju će usmjeriti na traženje kompromisa oko konkretnih pitanja i zakona koje treba usvojiti i implementirati zbog približavanja Evropskoj uniji. To znači da će se političari u ovoj zemlji morati okrenuti budućnosti. Takvu političku dinamiku bih barem ja želio za Bosnu i Hercegovinu! Mislim da je krajnje vrijeme da BiH napravi krupnije korake na putu prema Evropskoj uniji. Ako bi političari smogli političke snage da nađu kompromise oko nekih pitanja onda bi se taj put mogao skratiti. Najviše bi profitirali građani jer bi se razvila ekonomija, smanjila nezaposlenost i povećale plaće građana. Neka građani dobro razmisle koga će birati na izborima – prošlost ili takvu budućnost!

Global: Svako malo se priča o imenovanju specijalnog američkog izaslanika za Bosnu i Hercegovinu. Da li je ovoj zemlji on

zaista potreban, s obzirom na Vaše prisustvo, odnosno OHR?

Valentin Inzko: Na ovo pitanje Vam, zapravo, moraju odgovoriti predstavnici Amerike u BiH. Ja sa svoje strane mogu samo reći da OHR i SAD, kao i ostatak međunarodne zajednice, u BiH imaju iste ciljeve: a to je stabilna i prosperitetna država. Inače, Amerika već ima svog izaslanika u BiH, on se zove Charles English.

Global: Gospođa Ešton je pred svoj dolazak u Sarajevo najavila da će ojačati Vašu poziciju, jer je to sada potrebno. Na šta se konkretno to odnosi?

Valentin Inzko: Gospođa Ashton će biti u Bosni i Hercegovini u četvrtak, 18.02.2010. Nova struktura Evropske unije zadužena za vanjske poslove prepoznala je izazove s kojima se BiH suočava, te u tom svjetlu treba posmatrati i ovu posjetu. Sa novim strukturama svakako će doći i do određenih promjena u pristupu prema BiH, do novog fokusiranja, dok se primarni cilj, dakle BiH kao članica EU, neće mijenjati.